

Ганна Володимирівна ДЕМЧЕНКО

аспірантка,
кафедра економіки організації та планування діяльності підприємства,
Харківський національний університет імені С. Кузнеця
E-mail: onemeer@rambler.ru

РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Демченко, Г. В. Розвиток теоретичних засад організаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства [Текст] / Ганна Володимирівна Демченко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 2. – С. 63-68. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У сучасних економічних умовах інноваційна діяльність є головним чинником, що сприяє підвищенню якості продукції та конкурентоспроможності підприємства. Успіх реалізації інноваційної діяльності значною мірою залежить від її організаційного забезпечення.

Метою статті є подальший розвиток теоретичних положень «організаційного забезпечення» та визначення сутності поняття «організаційне забезпечення інноваційної діяльності» і його структури.

Теоретично-методологічною основою дослідження стали праці вітчизняних та закордонних вчених, що здійснювали аналіз проблематики організаційного забезпечення діяльності підприємства.

У процесі роботи використано систему методів. Зокрема застосовано: метод порівняння (для аналізу підходів до визначення поняття «організаційне забезпечення»), дедукції (для формування власних визначень понять «організаційне забезпечення» та «організаційне забезпечення інноваційної діяльності», за трьома різними підходами), аналізу (для визначення структури «організаційного забезпечення інноваційної діяльності»). Інформаційну базу роботи складають матеріали досліджень міжнародних організацій, а також результати наукових праць українських і зарубіжних вчених, дані мережі Інтернет.

У роботі розкрито теоретичні підходи до визначення сутності поняття «організаційне забезпечення». Окреслено сутність поняття «організаційне забезпечення інноваційної діяльності» в сучасних ринкових умовах. Проаналізовано визначення організаційного забезпечення відповідно до різних підходів: структурного, нормативного, процесного та системного. Встановлено переваги та недоліки підходів. Запропоновано уточнене визначення понять «організаційне забезпечення» і «організаційне забезпечення інноваційної діяльності». Запропоновано структуру організаційного забезпечення інноваційної діяльності на підприємстві.

Наукова новизна полягає в поглибленні теоретичних положень організаційного забезпечення та у визначенні сутності поняття «організаційне забезпечення інноваційної діяльності» і його структури.

Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості подальшого використання здобутків дослідження з метою підвищення ефективності організації інноваційного процесу на підприємстві.

Ключові слова: інновації; інноваційна діяльність; організаційне забезпечення; організаційне забезпечення інноваційної діяльності; конкуренція; структура.

Hanna Volodymyrivna DEMCHENKO

PhD student,
Department of Economy, Organization and Planning Activity of the Enterprise,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
E-mail: onemeer@rambler.ru

DEVELOPMENT OF THE THEORETICAL ASPECTS OF THE ORGANIZATIONAL SUPPORT OF INNOVATIVE ACTIVITIES AT THE ENTERPRICE

Abstract

In the current economic environment innovation is a key factor that enhances product quality and competitiveness. The success of innovation depends largely on its organizational support.

The purpose of the article is the further development of theoretical positions of "organizational support" and the essence definition of the concept of "organizational support innovation" and its structure.

The works of domestic and foreign scientists who have analyzed the issues of organizational support of the company are the theoretical and methodological basis of the research.

The following methods are used in the research: the method of comparison (for analysis of approaches to the definition of "organizational support"), deduction method (to create the definitions of "organizational support" and "organizational support of innovation activity by three different approaches), method of analysis (to determine the structure of the "organizational support of innovation activity"). The materials of international organizations and the results of scientific works of Ukrainian and foreign scientists, data on the Internet are the information base of the research.

The paper describes theoretical approaches to essence definition of the concept "organizational support". It has been outlined the essence of the concept "organizational support of innovation activity" in the current market conditions. Definition of organizational support is analyzed under different approaches: structural, regulatory, process and system one. The advantages and disadvantages of these approaches are determined. A definition of "organizational support" and "organizational support of innovation activity" are worked out. The structure of organizational support of innovation activity on the enterprise is determined.

Scientific novelty lies in deepening theoretical positions of organizational support in defining the essence of the concept of "organizational support of innovation activity" and its structure.

The practical significance of the results is the possibility of future use of research achievements in order to improve the organization of the innovation process in the enterprise.

Keywords: *innovation; innovative activities; organizational support; organizational support of innovative activities; competition; structure.*

JEL classification: O31, L64

Вступ

Конкуренція – рушійна сила світового економічного розвитку. Вона – інструмент, який забезпечує стимулювання задоволення постійно зростаючих потреб за допомогою підвищення якості виробленої продукції та зниження її вартості. Нині здійснення інноваційної діяльності на підприємстві є найбільш актуальним, дієвим способом для того, щоб перемогти в конкурентній боротьбі.

Як свідчить досвід функціонування успішних закордонних інноваційно активних фірм, успіх реалізації інновацій значною мірою залежить від їх організаційного забезпечення, що й обумовило появу великої кількості наукових праць цього спрямування.

Компанією «Бостон Консалтинг Груп» були проведені дослідження, у ході яких встановлено, що основними «ворогами» інновацій на підприємстві є: тривалість розробки; недостатній ступінь координованості; неготовність до ризику; нерозуміння потреб клієнта; брак ідей та їхній неправильний відбір [1]. Більшість з цих факторів безпосередньо залежить від ефективного функціонування організаційного забезпечення інноваційної діяльності на підприємстві.

Дослідженню проблем організаційного забезпечення діяльності підприємства присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед них можна відзначити: І. Гущенко [2], А. Гриньова [3], В. Гриньову [4], С. Ілляшенко [5], Р. Фатхутдінова [6], Ф. Ясена [7].

Водночас важливі аспекти стосовно визначення організаційного забезпечення саме інноваційної діяльності на підприємстві в сучасних умовах потребують особливої уваги, додаткового дослідження та уточнення.

Мета та завдання статті

Метою статті є подальший розвиток теоретичних положень організаційного забезпечення та визначення сутності поняття «організаційне забезпечення інноваційної діяльності» і його структури. Основні завдання статті:

- аналіз визначення організаційного забезпечення відповідно до різних підходів: структурного, нормативного, процесного та системного;
- встановлення переваг та недоліків підходів до визначення поняття «організаційне забезпечення»;
- окреслення структури організаційного забезпечення інноваційної діяльності на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження

Існує декілька підходів до визначення поняття «організаційне забезпечення», у табл. 1 наведено аналіз визначень різних дослідників, узагальнених на основі [8].

Таблиця 1. Теоретичний аналіз визначення поняття «організаційне забезпечення»

Підхід	Визначення	Джерело
Структурний	сукупність документів, що регламентують діяльність персоналу в умовах функціонування організації;	Євсюков К. Н., Колін К. К. [9, с. 56]
	сукупність документів, що встановлюють організаційну структуру, права та обов'язки користувачів та експлуатаційного персоналу;	Моїсеєнко Є. В. [10]
	структура управління на конкретному підприємстві, а також у межах цієї структури функції та задачі відповідних служб та відомств;	Хохлова І. Г. [11, с. 10]
	положення, інструкції, накази, кваліфікаційні вимоги та інші документи, що регламентують організаційну структуру роботи системи і їх взаємодію з комплексом засобів системи;	Андрєєва В. І. [12, с. 78]
Нормативний	це сукупність методів та засобів, що регламентують взаємодію робітників з технічними засобами та між собою в процесі розробки та експлуатації системи;	Ярулліна Ф. Х. [13, с. 23]
	узгодження місця, часу і мети сумісного функціонування окремих виконавців, колективів і технічних засобів. Воно повинно здійснюватися і регулюватися деякими правилами взаємодії, які утворюють правовий та моральний кодекс і складають основу правового забезпечення;	Больботенко І. В. [14, с. 90]
Процесний	сукупність заходів, що проводяться суб'єктом управління, які організовано відповідно до чинного законодавства щодо реалізації об'єктом управління прийнятого управлінського рішення;	Кардашевський В. В. [15]
	це створення всіх необхідних умов для нормального функціонування, забезпечення кадровими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами, спрямованих на створення умов для здійснення діяльності;	Єрмошенко М. М. [16, с. 62]
Системний	складний комплекс стійких, свідомо створених зв'язків та взаємодії елементів виробничо-управлінської системи, які виникають у процесі функціонування та розвитку підприємства;	Колесніков Г. О. [17]
	це організація робіт та заходів, створення структури, що забезпечує нормальну експлуатацію системи підприємства.	Гладкий В. І. [18, с. 68]

Таким чином, спираючись на результати аналізу, доцільно виокремити чотири підходи до визначення поняття «організаційне забезпечення»: структурний, нормативний, процесний і системний.

У межах структурного підходу основна увага звертається на документацію, яка регламентує процес функціонування організації. Основним елементом організаційного забезпечення є організаційна структура. Виконання робіт здійснюється відділами, відповідно до їхніх функціональних обов'язків.

Трудові відносини складаються згідно з системою «підпорядкування-управління» [8]. Відсутність гнучкості останньої створює проблеми при виконанні робіт, які мають ситуативний, епізодичний характер. Цей підхід до визначення поняття «організаційне забезпечення» не враховує умов зовнішнього середовища, які постійно змінюються, і не підходить до використання на сучасних підприємствах.

Нормативний підхід ширший ніж попередній, оскільки додатково він містить інструкції, методики, методичні рекомендації, описи технологічних процесів, які здійснюються на підприємстві. Такі документи мають різний ступінь обов'язковості виконання, і рішення щодо оцінки ситуації і застосування того чи іншого документа, приймається самостійно [13, с. 12]. Можна сказати, що цей підхід доповнює попередній, нормативний підхід надає йому гнучкості, однак забезпечує функціонування підприємства лише в типових ситуаціях.

Процесний підхід розглядає підприємство як процес, нормальне функціонування якого залежить лише від забезпечення певними ресурсами, а управління відбувається згідно із законодавством. При цьому не в повному обсязі враховується вплив чинників зовнішнього середовища підприємства.

Системний підхід розуміємо як сукупність взаємопов'язаних елементів виробничої та управлінської системи. За умови чітко сформульованої довгострокової стратегії розвитку підприємства і чітко сформульованих цілей, він враховує необхідність підприємства гнучко діяти в сучасних умовах ринкового середовища, сприяє освоєнню нових ринків, виробництву нових товарів і впровадженню технологій, мотивації до цих дій співробітників підприємства.

Отже, нами запропоновано наступне визначення поняття «організаційне забезпечення»: це система процесів і процедур для здійснення сталого функціонування підприємства згідно з одержаною стратегією і поставленими цілями, яка забезпечує впорядкованість елементів і відносин за рахунок організації взаємозв'язку між підрозділами підприємства та забезпечення їх необхідними ресурсами.

Оскільки під сутністю інновацій розуміється винахід, впровадження чогось нового, поліпшення, першоосною всього цього є генерація ідей. Автором запропоновано наступне визначення організаційного забезпечення інноваційної діяльності – це система процесів і процедур для здійснення інноваційної діяльності підприємства згідно з виробленою стратегією і цілями, яка впорядковує елементи і відносини за рахунок організації їх взаємозв'язку і забезпечення необхідними ресурсами та умови для сталого інноваційного розвитку підприємства. Визначення містить елементи структурного, нормативного та системного підходів. Таким чином, запропоновано наступну елементну структуру організаційного забезпечення інноваційної діяльності:

- постійно функціонуюча організаційна структура, що визначає склад та місце підрозділів підприємства;
- сукупність процесів, дій та інформації, які спрямовані на виконання певних необхідних функцій в інноваційній діяльності підприємства;
- тимчасові структури, які забезпечують внутрішню підпорядкованість системи та вдосконалення взаємозв'язків між її елементами для активізації інноваційної діяльності.

На рис. 1 наведено схему визначення організаційного забезпечення інноваційною діяльністю на підприємстві.

**Рис. 1. Організаційне забезпечення інновацій на підприємстві
Висновки та перспективи подальших досліджень**

Як зображено на рис. 1, структурні елементи організаційного забезпечення інноваційною діяльністю на підприємстві повинні знаходитися у постійній системній взаємодії.

Ми вважаємо, що ефективне організаційне забезпечення інноваційної діяльності має забезпечувати:

- адаптацію до зовнішнього середовища підприємства;
- гнучкість у використанні технологій;
- гнучкість системи управління;
- інноваційний характер управління;
- здатність створювати конкурентні переваги;
- орієнтацію на проектний підхід;
- диверсифікацію діяльності і структур;
- синергетичний ефект у процесі розробки і впровадження нововведень;
- пріоритет цінностей інноваційного розвитку та творчого підходу у виконанні робочих завдань;
- підвищення загальної дієздатності та сталого розвитку підприємства.

Досвід функціонування успішних закордонних інноваційно активних фірм показав, що успіх реалізації інновацій значною мірою визначається їх організаційним забезпеченням. Існує чотири основних підходи до визначення поняття «організаційне забезпечення»: структурний, нормативний, процесний та системний. Ми пропонуємо розуміти «організаційне забезпечення» як систему процесів і процедур для здійснення сталого функціонування підприємства згідно з виробленою стратегією і поставленими цілями, яка забезпечує впорядкованість елементів і відносин у системі через організацію систем взаємозв'язку між підрозділами підприємства та завдяки необхідним ресурсам. Запропоновано наступне визначення організаційного забезпечення інноваційної діяльності – це система процесів і процедур для здійснення інноваційної діяльності підприємства відповідно до виробленої стратегії і цілі, яка впорядковує елементи і відносини у системі через організацію систем взаємозв'язку і забезпечення необхідними ресурсами, а також створює умови для сталого інноваційного розвитку підприємства. Визначення містить елементи структурного, нормативного, процесного та системного підходів. Серед структурних елементів «організаційного забезпечення інноваційної діяльності» виокремлюємо: організаційну структуру, яка визначає склад та місце підрозділів; сукупність процесів і дій в організації, які спрямовані на виконання певних необхідних функцій в інноваційній діяльності підприємства; структури, які забезпечують внутрішню підпорядкованість системи та вдосконалення взаємозв'язків між її елементами підсистеми. Метою подальших досліджень має стати аналіз сучасних підходів до управління інноваційною діяльністю на підприємстві.

Список літератури

1. Bloomberg Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bloomberg.com/bw/stories/2006-04-23/chart-the-enemies-of-innovation>.
2. Глущенко, И. И. Система стратегического управления инновационной деятельностью [Текст] / И. И. Глущенко. – ООО НПЦ «Крылья», 2006. – 356 с.
3. Гриньов, А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління [Текст] / А. В. Гриньов. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 308 с.
4. Гриньова, В. М. Організаційні проблеми інноваційної діяльності на підприємствах [Текст]: монографія / В. М. Гриньова, В. В. Власенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. – 200 с.
5. Ілляшенко, С. М. Управління інноваційним розвитком [Текст] / С. М. Ілляшенко. – Суми: «Університетська книга»; Київ: ВД «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.
6. Фатхутдинов, Р. А. Инновационный менеджмент [Текст] / Р. А. Фатхутдинов. – СПб.: Питер, 2006. – 448 с.
7. Янсен, Ф. Эпоха инноваций [Текст] / Ф. Ясен. Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 308 с.
8. Островерхова, Г. В. Сутність та структура організаційного забезпечення інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / Г. В. Островерхова. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/29738/1/45.pdf>.
9. Евсюков, К. Н. Основы проектирования информационно-вычислительных систем [Текст] / К. Н. Евсюков, К. К. Колин. – М.: Статистика, 1977. – 300 с.
10. Моисеенко, Е. В. Информационные технологии в экономике [Електронний ресурс] / Е. В. Моисеенко, Е. Г. Лаврушина. – Режим доступу : http://abc.vvsu.ru/Books/up_inform_tehmol_v_ekon/page0009.asp 10.
11. Хохлова, И. Г. Методический подход к экономическому обоснованию выбора стратегии технического перевооружения промышленного предприятия [Текст] : автореф. дисс. канд. экон. наук / И. Г. Хохлова. – Пенза, 2013. – 24 с.
12. Андреева, В. И. Организационное обеспечение работы с кадровой документацией [Текст] / В. И. Андреева // Справочник кадровика. – 2009. – № 03. – С. 77-85.

13. Яруллина, Ф. Х. Формирование организационно-экономического механизма инвестирования технического перевооружения промышленного производства [Текст] : автореф. дисс. канд. экон. наук / Ф. Х. Яруллина. – Москва, 2008. – 22 с.
14. Ботьботенко, І. В. Організація заходів з технічного переозброєння виробництва в сучасних умовах господарювання [Текст] / І. В. Ботьботенко // Коммунальное хозяйство городов : научно-технический сборник – 2003. – № 50. – С. 90-94.
15. Кардашевский, В. В. Административно-правовое и организационное обеспечение исполнения управленческих решений штабными подразделениями органов внутренних дел : по материалам Главного управления внутренних дел г. Москвы [Электронный ресурс] / Кардашевский В. В. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/administrativno-pravovoe-i-organizatsionnoe-obespechenie-ispolneniya-upravlencheskikh-reshen>.
16. Єрмошенко, М. М. Розвиток промисловості на інвестиційно-інноваційних засадах [Текст] / М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, В. М. Шандра, О. І. Гуменюк та ін. // Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національної економіки : [колективна наукова монографія]. Розділ. 2.1 / За ред. М. М. Єрмошенка, С. А. Єрохіна. – К. : НАУ, 2008. – С. 60-77.
17. Колесніков, Г. О. Міжнародний словник [Електронний ресурс] / Г. О. Колесніков. – Режим доступу: http://ebooktime.net/book_294_glava_18_Ob'ekti_vplyvu_.html.
18. Гладкий, В. И. Кадастровые работы в городах [Текст] / В. И. Гладкий. – Сибирское предприятие РАН, г. Новосибирск : Наука, 1998. – 150 с.

References

1. Bloomberg Business. (2006). Retrieved from: <http://www.bloomberg.com/bw/stories/2006-04-23/chart-the-enemies-of-innovation>.
2. Glushchenko, I. I. (2006). Sistema strategicheskogo upravlenija innovacionnoj dejatel'nost'ju. OOO NPC «Kryl'ja».
3. Hrynov, A. V. (2003). Innovatsiyni rozvytok promyslovykh pidpryemstv: kontseptsii, metodolohiia, stratehichne upravlinnia. Kharkiv: INZhEK.
4. Hrynova, V. M. & Vlasenko, V. V. (2005). Orhanizatsiini problemy innovatsiinoi diialnosti na pidpryemstvakh. Kharkiv: INZhEK.
5. Illiashenko, S. M. (2005). Upravlinnia innovatsiynym rozvytkom. Sumy: Universytetska knyha; Kyiv: Kniahynia Olha.
6. Fathutdinov, R. A. (2006). Innovacionnyj menedzhment. SPb.: Piter.
7. Jansen, F. (2002). Jepoha innovacij. Moscow: INFRA-M.
8. Ostrovierkhova, H. V. (n.d.). Sutnist ta struktura orhanizatsiinoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti. Retrieved from: : <http://eprints.kname.edu.ua/29738/1/45.pdf>.
9. Evsjukov, K. N. & Kolin, K. K. (1977). Osnovy proektirovanija informacionno-vychislitel'nyh sistem. Moscow : Statistika.
10. Moiseenko, E. V. & Lavrushina, E. G. (n.d.). Informacionnye tehnologii v jekonomike. Retrieved from: http://abc.vvsu.ru/Books/up_inform_tehmol_v_ekon/page0009.asp.
11. Hohlova, I. G. (2013). Metodicheskij podhod k jekonomicheskomu obosnovaniju vybora strategii tehničeskogo perevooruzhenija promyshlennogo predpriatija: avtoref. diss. kand. jekon. nauk. Penza.
12. Andreeva, V. I. (2009). Organizacionnoe obespechenie raboty s kadrovoj dokumentaciej. Spravochnik kadrovika, 03, 77-85.
13. Jarullina, F. H. (2008). Formirovanie organizacionno-jekonomicheskogo mehanizma investirovanija tehničeskogo perevooruzhenija promyshlennogo proizvodstva: avtoref. diss. kand. jekon. nauk. Moscow.
14. Bolbotenko, I. V. (2003). Orhanizatsiia zakhodiv z tekhnichnogo pereozbroiennia vyrobnytstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannia. Kommunalnoe khoziaistvo horodov : nauchno-tekhnycheskiy sbornyk, 50, 90-94.
15. Kardashevskij, V. V. (n.d.). Administrativno-pravovoe i organizacionnoe obespechenie ispolnenija upravlencheskih reshenij shtabnymi podrazdelenijami organov vnutrennih del : po materialam Glavnogo upravlenija vnutrennih del g. Moskvy. Retrieved from: <http://www.dissercat.com/content/administrativno-pravovoe-i-organizatsionnoe-obespechenie-ispolneniya-upravlencheskikh-reshen>.
16. Yermoshenko, M. M., Yerokhin, S. A., Shandra, V. M., Humeniuk, O. I. (2008). Rozvytok promyslovosti na investytsiino-innovatsiinykh zasadakh. Orhanizatsiino-ekonomichni aspekty innovatsiinoho onovlennia natsionalnoi ekonomiky. Kyiv : NAU.
17. Kolesnikov, H. O. (n.d.). Mizhnarodnyi slovnyk. Retrieved from: http://ebooktime.net/book_294_glava_18_Obiekty_vplyvu_.html.
18. Gladkij, V. I. (1998). Kadastrovyje raboty v gorodah. Novosibirsk : Nauka.

Стаття надійшла до редакції: 19.10.2015 р.